

Chem 770 ⁶

BEBZ

D.O.M.A

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM
SYNOPSIS
Universa Chymia triæ intima
fundamenta, fines, ac scopos
breviter duabus lectio-
nibus confinens

AUCTORE
ANGELO SALA VICENTI,
no Veneto peritissimis
ac Generos^{smi} Co-
mitis Oldenbur-
giaci Archia-
tro

Laur. Micker ferit

labor et spes.

PERILLUSTRI AC GENE-

ROS^{mo} COMITI AC DN°,

DN° ANTONIO

GUNTHERO,

Comiti in Oldenburg & Del-
menhorst, Dn° in Jehvern &
Kniphausen,

Mæcenati meo clement^{mo},

Euergetæ munificent^{mo},

Chymiatriæ, ut studiorum omnium,

fautorí merit^{mo},

APHORISMORUM CHYMIÀ-
TRICORUM HANC SYNOPSIS,

I N

Submissi ac devoti animi signi-
ficationem,

Debitæ GRATITUDINIS mo-
nimentum,

ÆTERNAE OBSERVANTIAE
SYMBOLON,

L. M. Q.

DAT, DICAT, CONSECRAT

Angelus Sala Vicentinus
Venetus.

2 2

IN APHORISMOS
CLARISSIMI & EXPERI-
ENTISSIMI VIRI, Domini AN-
GELI S A L E, perillustris ac genero-
fissimi Comitis Oldenburgiaci Archia-
tri, collegæ ac confratris sui ob-
serv anter amandi.

*On parvæ est artis, parvis
comprendere magna,
Ac dubia indubiis trade-
re principiis.*

*Hoc opus, hic labore est, canones de his po-
nere certos,
Ceu compendiolum totius Alchemie.
In quo more tuo, sincerè verare velas,
Et contra, quæ sint, ANGELE, fal-
sa, mones.
Angelicus certè liber est hoc nomine di-
gnus, Cuique.*

Cuique saluber inest spiritus ille Salis.
Hicq; tua in Chymicis certa iyxeipūa ē
monstrat

Non minūs, insignis quām labor ante
datus.

Tincta salutari nām sunt tua scripta li-
quore

Dulcis Mercurii, sulphuris atque
Salis.

Ergo tuo Angelico Sale pergitō, Sala, salutē
Prodeſſe illorū, quos capit artis amor.

Non deerunt, grates (rumpantur ut ilia
Momo)

Qui tibi promeritas perpetuasque fer-
rant.

GAB. MATTENCLODIUS
Med. Oldenb. ordin.

IN APHORISMOS
CLARISSIMI & EXPRE-
RIENTISSIMI VIRI, Domini
ANGELI SALÆ, perillustris ac gene-
rosissimi Comitis Oldenburgensis,
Archiatris, fautoris ac mæcenatis æter-
num sibi observandi.

Aetenus indomitos opio
sopire dolores,
Et tetram vomitu è venis
vacuare saburram,
Et, quæ vitrioli ac stibii
natura sit, aurecis
Publicit' libris, cultissime Sala docebas.
Ad plausere boni, suáque in compendia
promptâ
Ad ripuere manū. Tua per Bezartica
pestis,
Quod dabat, exsulium, jam perferre ipsa
coacta,
Otia sæpe facit, nō expectata Charonti.
Quicquid id est, certè, quātumvis ma-
xima, tantùm

Pars

Pars fuit ALCHEMIÆ: quæ nunc quādo,
omnis in uno hoc (cita chartis,
Conspicienda libro est, brevibúsq; coēr-
Erroriq; hominum, crassisq; exempta te-
nebris (bit,
Setibi debebit totam: fraudūmq; pudes,
Si saltem omnino nō depuduere, sophi-
stas, (mixta,
Lucis ad obtutum illius. Sic corpora
Ignis ad examen, quid sint, & qualia, que-
nam (quis indo
Compages horum, quid dent, renuāntve,
Uſus & utilitas, quænam exspectanda, re-
censes:
Ut tibi non ratio, non experientia desit,
Vulcano monstrante viam. Næ ingrata
putanda est,
Si, quam conspicuâ cernendam in luce
dedisti,
Non tibi perpetuum donet Spagyria no-
men.

L. M. Q.

F. ANTON - GUNTHER BILLICH,
med. & spagyria stud., qui aphorismos
hos ex Italica lingua in Latinam tra-
duxer.

ā 4

A D

AD LECTOREM

Præfatio.

BENIVOLE LECTOR,

AM peruersa, tamque ef-
frenata seculi nostri ambi-
tio est, tamque id invido-
rum ac ignorantium ferax,
ut si unquam aliis, nunc certè causæ vi-
robono non desint, quare collectos ex an-
tium cultu fructus vel suppressat peni-
tus, vel calumniam pertimescat, si eos in
lucem protraxerit. Quod ipsum tamen
ingeniis bonis & candidis fraudi esse nō
debet, quo minus timore omni deposito,
talentūdi vinitus sibi concessum in pro-
ximum conferant, rejectā in Deum curā
omni, qui hos invidiæ insultus averte-
re, ac in eorum auctores convertere potest.

Præfatio.

est. Nam, perinde ac militi, si hostores cō-
sequi velit, ab hostium armis periculū est:
Et viator in rapaces sēpe latronū manus,
quibus nihil sanētum est, incurrit: neque
nauta ventos sibi faventes secundamq;
tempestatem polliceri semper potest: eādē
profectō ratione cogitandum est, cum bo-
nis rebus, quod ipsīs impedimento sit, con-
junctum perpetuō esse. Verū tamen præ-
potest tandem bona causa, suosq; hostes
gloriosè triumphat. Ac quemadmodum sol
nubes tenebricas, quæ splendorem ejus
interceperant, dissipat: ita maledictiā
omnem, conatusq; nefarios, quibus artes
bonas homines mali moris diripere conā-
tur, vicitrix veritas conculcat atque pes-
sumdat. Ego certè, quum opellam hanc in
lucē emittere cogitarē, consideratis hisce
omnibus, magis magisq; sum in proposito
meo confirmatus. Finis mihi in illa modo
scriptionis aphoristico genuinam Chy-
mia-

Præfatio.

miatriæ faciem & naturam, fundamē-
taque, quibus superstruēta est, ostendere;
idque duabus sectionibus, quarum prior
generales Chymiae operationes, ac quid
præstare hæc & efficere in suis subjectis
possit, quid non, edifferit. Altera usum u-
tilitatemque, quæ ex medicamentis chy-
mice elaboratis in medicinam redundat,
concisè commemorat: utraque certe notas
& uertuea exhibet, quibus animadver-
sis facillimum sit, verum ac germanum
chymicum à personato chymicastro, ar-
tisq; Chymiatricæ ignaro impostore in-
ternoscere. Hunc meum laborem non ne-
mini, qui chemiæ se addixit, multum spe-
ro profuturum, multumque difficultatū
expediturum, quarum in auctoribus spa-
gyricis, qui partim obscurè, partim confu-
sé hactenus scripsere, ac nō rarenter pro-
pria ingenii commenta ab evidenti ex-
perientia quam longissimè remota, nobis
obtru-

Præfatio.

obtrusere, segetem licet metere maximā.
Amans veritatis animus hoc, ut alios
ingeniu mei fætus, æqui bonique consulet.
Quanquam prævideo, non defuturos, qui
erroris cuiusdam in his aphorismis rei a-
cti, plenis in me calumniæ velis ferantur.
Qui tamen tantum abest, ut propterea à
regia veritatis via me seducant, ut potis
ūs commonefaciendo existimem, si quic-
quam sanæ, quicquā compositæ & Chri-
stianæ mentis habent, si veri philosophi,
& pii medici esse velint, sistant se mecum
ad tribunal Vulcani, rationis & experi-
entiæ, ubi omnem causam non agemus
tantum, sed & peragamus. ac cognitâ
indidem veritate, litéque penitus decisâ,
de hoc meo labore judicent æquius, neque
minius perversé, quam nolint ipsi sinistra
aliorum judicia experiri. Vale. Da-
bam Oldenburgi 2. Augusti
anno 1619.

APHO-

XIII
APHORISMORUM
CHYMIATRICORUM
synopseos

SECTIO PRIMA.

Aphorismus I.

Ona omnia sui aucto-
rem conservatoremq;
habent Deum; quippe
qui ens est entiū, fons
solus & unicus omnis
boni, cui proin soli gloria gratēsq;
æternæ debentur.

Aphorismus II.

Quicunq; in intima naturæ se-
creta sive arcana penitrange anima-
tus est, cum oportet præ omnibus
mentem rectâ ad Déum converte-
re, & ab eo sapientiam suppliciter

A.

pcte

§ SYNOPIA
petere. Is namq; & creavit naturam,
& creatam consilio regit immuta-
bili: unde liberimam potestatem
habet revelandi effectus operum
suorum, cuicunque velit. id quod
ex admiranda ejus providētia cot-
tidie licet animadvertere.

Aphorismus III.

Quemadmodum luci adversan-
tur tenebræ, ita & veritati bellum
indixit error. At verò ut tenebris
opposita lux clariùs emicat: ita er-
rorum obtētu veritas illustrior fit,
atque conspectior.

Aphorismus IV.

Sicuti inter fruges bona\$ plan-
tásque utiles, uberrimus sæpe est
zizaniorum, urticarum ac spina-
rum proventus: ita & artes errori-
bus, imposturis, præpostero deniq;
hominum usui sunt expositæ. Ve-
rum-

rūmtamen quemadmodum propter zizania à laboribus suis non deterretur agricola: ita neque vir sapiens ab erroribus, fraudibus, & abusu male feriatorum transversum se patitur rapi, ut illorum causa artes bonas vel neglectui habeat, vel contemtui.

Aphorismus v.

Quicunque medici verè rationalis nomen mereri discupit, sepō sitis omnibus affectibus, artis Chemicæ cognitionem sibi acquirat, tribus hisce rationibus potissimum intentus. quarum prima est, ut in rebus, quas cognoscit, bonum discernere sciat à malo. Altera, ut in occultas illas inquirat, modo terminisque, quos Deus ipse præfinivit. Tertia, ut, malis rejectis, res bonas suspiciat, & quoquamque

A 2 loco

SYNOPSIS

locu habere debeat, discat, neque
pluris eas minorisve cestimet, quam
mereantur ipsæ.

Aphorismus vi.

Chemia, non tantum ars est
mūlū sive effectrix, sed & insuper
theorica. Etenim & modum tra-
dit resolvendi in sua principia unū,
quodque mixtum & occultas na-
turæ vires detegit, humanumque
intellectum jucundissimâ myste-
riorum naturalium cognitione ex-
plet. Unde sit, ut & acutius videat
physicus & rationes suas firmare
meliùs & munire sciat.

Aphorismus vii.

Chemia, impura medicamenta
defæcando, iisque imbecillioribus
vires acuendo, sapore atque as-
pectu inamabili præditis gratiam
conciliando, non tantum decus at-
que

APHOR. CHYMIATR.
que utilitatem magnam parti me-
dicinæ pharmaceuticæ confert; ve-
rūm etiam multis utilissimis arca-
nis, quæq; veteres dogmatici peni-
tus ignoraverunt, medicinam lo-
cupletat.

Aphorismus I X.

Chemia suas operationes o-
mnes duobus instrumentis aggre-
ditur & perficit: quorum alterum
ignis est, alterum solvens, quod
menstruum Chemici nominitant.
Horum beneficio illa verum à fal-
so ac possibile discernit ab impos-
sibili. *Aphorismus* I X.

Vniversus Chemiæ ambitus tri-
bus principibus terminis, ad quos
oēs ejus actiones unice collineant,
circumscribitur, quorū primus est,
in suas partes essentiales unūquod-
que corpus, quod dividit hoc modo

A . 3 aptum

6 SYNOPSIS

aptum natum est, tribuere, illas à se
invicem separare, & ab omni super-
fluitate vendicare. Secundus, eas-
dem has substantias puriores, sub-
tiliores ac efficaciores reddere. Ter-
tius denique, corpora fixa, & ad dis-
secandum inidonea, ope conveni-
entium menstruorum in formam
magisterii vertere.

Aphorismus x.

Corpora omnia, in quæ suæ o-
perationes exerceat Chemia, in tres
quasi classes commodè dispescun-
tur, suntque aut vegetabilia, aut a-
nimalia, aut mineralia.

Aphorismus xi.

Eadem hæc corpora naturaliter
sunt composita ex tribus substan-
tiis elementaribus, sulphure
videlicet, mercurio,
& sale.

Apho-

Aphorismus xii.

Dictæ substantiæ forma, ponde-
re, consistentia, proprietate, actio-
ne & virtute sunt inter se dispares,
idq; pro differentia corporū: quan-
quam hæc omnia in potentia ni-
hil sunt aliud, quam sulphura, mer-
curii & salia.

Aphorismus xiii.

Calor omnis, quo quid calefieri,
digeri, aut coqui potest, communi
ignis nomine continetur, cui soli
hos effectus præstare competit, id-
que vel modo viaq; naturali, vel in-
tervētu alicujus materiei, ut lignos
rum, olei, & quæ sunt ejus generis.

Aphorismus xiv.

Etsi autem ignis, ratione diver-
sorum graduum, effectuum etiam
diversorum auctor exsistit: nihilo
tamen minus ejus qualitates istis

A 4

sunt

S Y N O P S I S

sunt limitibus coercitæ, ut frigidū quid aut humidum producere nequeat. Imò nec compositū quodam, quin semper maneat calidus & siccus: quæ perpetua ejus natura est, omnis mutationis expers. Ea propter neque suppeditare alicui corpori humorem potest, quē nullum habet, neq; rei suâ naturâ siccæ & aridæ formam dare liquidam & aquosam, quantumvis multi ita falsò sint persuasi.

Aphorismus xv.

Res, quæ in igne tractantur, omnes alterationem subeant, & de naturalis sui temperamenti statu quodammodo dejiciantur, necesse est. Ac magis quidem, si vel vehementissimum eum vel diutius sustinere cogātur: minùs, si remissior fuerit, moraq; in eo brevior.

Apho-

Aphorismus xv i.

Quicunq; liquores vim habent corpora fixa & densa attenuandi & dissolvendi, eos non injuriâ solvētia quis vocaverit.

Aphorismus xv ii.

Hos in tria genera rectè dispartimur , ut quidam eorum sint aquosi & insipidi: alii acuti & corrosivi: reliqui oleosi & sulphurei.

Aphorismus xii ix.

Qui primo genere comprehenduntur, & revera sunt insipidi, illi vegetabilia, substantiásque animalium, vel per decoctionem, vel infusionem, saccharum item & salia, quæ ipso actu sint salia , dissolventi facultatem obtinent , ultra quos fines vires suas non exporrigunt, Nolim tamen hoc ita accipi, quasi

quasi omnia hæc solventia substanzias sulphureas rerum , in quibus sulphur prævalet , elicere possint. Aquæ enim cum oleo, quod ipsum igneæ naturæ est , sympathia nulla vel affinitas intercedit.

Aphorismus xix.

Solventia acuta recludūt & dissolvunt corpora metallica & lapedea vi corrosiva spirituum acrum, qui, propter similem quandam ac homogeneam naturam, sal potentiæ, quod in se reliquæ metallorū, lapidumq; substantiæ unitæ continent, dissolvunt. Ac huic dissoluto cum corpore suo aquoso, non secus atque oleum ceræ , adhærescentes, transformant ea accidentaliter, vel in liquores, vel pulveres subtilissimos , vel sali similes

APHOR. CHYMIATR. ii
les substantias, plane ad arbitrium
Chemici. Nec verò sine corro-
sivo dissolvi in metalla lapidesve
ullo pacto possunt.

Aphorismus xx.

Omnia metallæ, markasitæ, la-
pides, conchylia, simul ac vel liqui-
dam vel salinam formam sunt ade-
pta, simplicia esse desinunt, vereq;
dici res cōpositæ merentur. quan-
doquidem absque adjectione sol-
ventium in his formis neque con-
sistere, neq; persistere diu possunt,
usque adeò, ut si illis priventur, has
quoque pari ratione deponant, &
tanquam postlimino redeant ad
consistentiam solidam priorem.

Aphorismus xx i.

Solventium alia in formam li-
quidam resolvunt mineralia: alia
in pulverem subtilissimum ea pre-
cipitant.

cipitant. Et, quę solvunt unum corpus, intactum sępe relinquunt alterum. Quæ se salias sociant, ab iis bona pax est Mercurio. Neq; quod huic amicum est , cum sulphure quoque conspirat. Qua de causa arbitramur, non dari in rebus naturalibus sive menstruum sive solvens, quod naturaliter & convenienter omnia corpora dissolvere , multò minùs proprietates eorum naturales & facultates integras, in una essentiā conjunctas, extrahere queat. *Aphorismus xxii.*

Quicunque fusus supra corpus minerale fixum vel lapideum liquor id in formam liquidam solvendo, aut in pulverem subtilissimum præcipitando agitatur atque effervescit: is corrosivis, quę vere ac realiter talia sint, merito accense tur.

tur. Atq; hæc quidem non sunt eadem atq; uniusmodi, sed tam solvendi potentia, quam qualitatibus & proprietatibus specificis mirum in modum inter se dissident. Aliae enim corrosiva sunt de genere vegetabilium, alia ex substantiis animalium, alia ex mineralibus. Quædam naturalia, quædam naturalia atq; artificialia simul : simplicia item & composita : horum est usus intra corpus humanum, illorum secus. Neq; defunt, quæ, instar ignis, usui sint, & quædamno, habitâ nimirum ratione doscos & modi utendi. Reperiuntur deniq;, quæ specificè sint venenosa.

Aphorismus xxxii.

Quicunq; in liquore realiter insipido, nulliusq; omnino acredinis participe, metallicum vel lapideum

COR

corpus solvere se posse jactitat, o-
mniāq; pere què corrosiva, postha-
bitâ distinctione & respectu eorū,
quæ suprà diximus, damnat: is aut
crassam suam in arte ignorantiam,
aut studium arcana occultandi, aut
denique strenuum se impostorem
eo ipso evidēter prodit, qui in gra-
tiam eorum, qui corrosiva sīcra-
tione detestantur ac extremē exse-
crantur, tale quid comminiscatur.

Aphorismus xxiv.

Omnes spiritus acidi possunt in
formam scissilem condensari, coa-
gulari, ac in pulverem verti . eo-
rum quinetiam quidam ita fixari,
ut examen vehementissimi etiam
ignis sustinere valeant, ut vel hinc,
cujus illi sint naturæ, & ex quanam
substantia compositi , satis superq;
collig.

colligere licetat sapientibus.

Aphorismus xxv.

Solventibus sulphureis sive oleosis & combustilibus nulla est cū metallis & lapidibus convenientia; etiamsi quidam chemicorum in spiritu terebinthinæ, aut aliis oleis stillatitiis, modo non minùs ridiculo, quām à principiis veræ artis alieno, hæc & solvere, & tinturis suis exsuere posse splendide glori-entur.

Aphorismus xxvi.

Aqua vitæ rectificata, & ab omni aquositate liberata, quam spiritum vini vulgō vocant, est liquor sulphureus, multùm subtilis, diaphanus, naturæq; cœlestis inter omnia alia sulphura, Is utut possit substancias lignosas atque resinosas dissolevere : sal tamen & saccharum sunt ejus

eius potestati exempta: atque idcirco multò etiam magis metalla, nisi imbuta priùs atq; imprægnata sint humore quo opiam corrosivo. Experiatur quivis, quos velit, modos, sive ii in oculos incurvant, sive minùs, & vera hæc esse cognoscet.

Aphorismus xxvii.

Acetum destillatum, quando supra corpus quoddam lapideum nō fixum, coralla, perlas, oculos cancri, ferrum item, stannum & plumbum fusum est, spiritus ejus acidus separatur, atq; se his corporibus affricat, &, si iterum ab iis abstrahatur, mutatur pars ejus in spiritum, instar spiritus vini, ardente, quem spiritum stanni, plumbi &c. ardenter appellare Chemicis solenne est, quum tamen ipsissimus sit spiritus aceti, hunc in modū alteratus.

Apho-

Sunt liquorum quidam, qui infusi supra corpora quædam mineralia rubri evadant, aut aliter colorantur, id quod accidentalitet iis obtingit, non quod tincturā quædam ex corporibus his adtrahant.

Aphorismus xxix.

Aquastam vegetabilium, quam animaliū, si recte se habere debent, necesse est prævia conveniente digestione, & sine aquæ additione destillari, adque tempus circulari. Alioquin minoris erunt efficaciæ, temporisq; injuriis magis obnoxiae. Ac notatu dignum est, partem earum, quæ primum prodit, bonitate reliquis præcellere.

Aphorismus xxx.

Quædam sulphura sunt adeò subtilia & volatilia, ut, additâ aquâ,

B salvo

salvo nativo odore & sapore, à cora-
poribus suis separari possint: è con-
trario quædam ita crassa, terreftria,
& ponderosa, ut sine empyreuma-
tis notâ non destillentur: unde pes-
simum sæpe retinent odorem, qui
nequaquam est perfectè emenda-
bilis.

Aphorismus xxxi.

Substantiæ sulphureæ, resinosæ,
atque oleosæ, sive vegetabiles, sive
animales in tria diversa olea per de-
stillationem dividuntur: quorum
primum leve, & subtilissimū quām
proximè à natura aëris abest: alte-
rum crassius est & tinetum: ulti-
mum viscosum, rubrum, pondero-
sum, vim exsicandi habens, quām
cætera, majorem.

Aphorismus xxxii.

Benzoinum gummi est odora-
tum,

tum, & sulphureum in modum resinæ combustile; ex eo flores aridi, iterumque instar resinæ fusiles per sublimationem conficiuntur. Magna est nullibi non chartarū Chemicarum copia, quæ modos illud destillandi, toto, ut dicitur, horreo nobis admetiantur. Quorum tamen omnium vi compulsum disceptumq; Benzoinum, ne guttulam quidem veri olei reddet, &, quicquid hoc nomine venditatum haec tenus est, tametsi odorem Benzoini mentitur, nihil tamen aliud, quam latibulum quoddam est, sub quo Benzoinum alienis liquoribus adulteratum occulitur.

Aphorismus xxxiii.

Salia vegetabilium possunt à propriis suis succis sine calcinati-

B 2 one

one separari. Interim tamen, quæ ex cineribus in propria sua aqua instar granulorum coagulatis, & à residentia sive parte causticâ, quam combustioni vel calcinationi debent, separatis, extrahuntur : Illa Salibus succorum, splendore, siccitate, saporis bonitate, & virtutibus ne latum quidem, ut ajút, unguem cedunt. At, quæ obscura sunt, urinam odore, sapore calcem referunt, linguam corrodunt, instarq; tartari calcinati in aëre colliquantur; ea & minùs valent, & plùs nocent reliquis.

Aphorismus xxxiv.

Sanguis, caro atq; ossa animalium, præter sal fixum, quod sali vegetabilium simile est, insuper & volatile quidpiā, quemadmodum & succinum, possident.

Aphor.

Aphorismus xxxv.

Calidi & humidi, debitæq;ue di-
gestionis beneficio salia quædam
fixa, volatilia reddi possunt, ac apta,
ut sublimentur.

Aphorismus xxxvi.

Tartarum hypostasis, sive sedi-
mentum vini est, &, si ratio habea-
tur ejus, quod in ipso prædomina-
tur, sal quoddā vegetabile, mixtum
terræ cuidam subtilissimæ, seu par-
ti lutoſæ, quā fructificationis tem-
pore vitis ad se allicuit, largius ni-
mirum vel parciūs, pro diversitate
soli, in quo eadem educatur. Mani-
festo namque usuvenit, quod sint
vina, quæ plus minūsve Tartari,
quam alia, contineant, & consimi-
liter unum Tartarum magis luci-
dum, granulosum, salinūmq; sit al-
tero. Ipsum hoc, quem tradimus,

B 3 modo

modo & compositum esse, recapte
deprehendet, quisquis ad depura-
tionem ejus oculos converterit.

Nam per hanc secretâ illa parte fæ-
culentâ, lucidum evadit tartarum,
instárque salis, crystallinum. Ne-
que tamē ideo purum est merúm
que sal, quemadmodum sunt salia
per medium calcinationis à vege-
tabilibus separata, sed alias adhuc
in se substantias complectitur,
quod duabus potissimum rationi-
bus palam fit. Nam neque in aqua
frigida, ut alia salia, liquatur vel
dissolvitur: &, si igni submittatur,
aqua unâ cum oleo exibit, ac ex
calce in fundo residuâ sal parabis,
album, & facultatis admodum
corrodentis. Hoc humiditatem
aëris in loco humido ad se pertra-
hendo,

hendo, in liquorem detergenteū
 unctuosumque resolvitur, quæ e-
 jus natura quibusdam imposuit, ut
 oleum id tartari appellarent, quū
 tamen nihil aliud sit, quam sal tar-
 tari resolutum. Dixi suprà, pro di-
 versitate terræ, diversas quoque in
 tartaro crudo qualitates reperiri:
 addo, non raro etiam perversas.
 Quapropter censendum est, non
 propter abundantiam tantum tar-
 tari, sed & alias hujus pernicioſas
 qualitates, vini uſum corporibus
 ſæpe damnoſum eſſe: ex quo va-
 rios morbos, variis in locis, in ho-
 mines invadere, etiam experientia
 perhibet. Tartarum eſt quoddam
 quafī vini fermentū, Sal ipsi⁹ prædi-
 cū qualitate terrestri & ſpōgiosā,
 cuius beneficio ſpiritus acres ab o-

SYNOPSIS
 mnibus omnino liquoribus avo-
 cat ac imbibit, cùmq; iis penitissi-
 mè se unit. Atque hac de causa ap-
 propriatum est instrumentum, me-
 talla aliáq; corpora fixa, à liquore,
 in quo soluta sunt, modo jam cō-
 memorato, liberandi, ut in formâ
 pulveris subtilissimi in fundo sub-
 sidant. Mercurio hostiliter est ini-
 micum: qui chemicè fixatus, inq;
 formam pulveris aut aliam quam-
 piam redactus, ut ut fortissimum
 etiam ignem ferat, si tamen cum
 sale hoc misceatur, vulcanóque de-
 nuo subjiciatur, in formam dere-
 pente pristinā redivivus profiliat.

Aphorismus xxxvii.

Quemadmodum sal princeps
 corporum basis est & balsamus: ita
 & Chemicæ in nobilissimorum &
 preciosorum medicamentorum pre-
 paratio-

paratione, si quid aliud, utilissimè
inservit. Advertendum est, suam
cuique sali esse proprietatem, qua
ad illius differentiam quoque eva-
riet. Sali, non ignis vehementia, nō
multæ magnaq; sufflationes, neq;
etiam instrumentorum varietates
suum balsamum extorquent: sed
artificis dexteritas temporisq; in-
terrupta continuatio cœlestem il-
lum spiritum de potentia in actum
deducunt, ut per invisibilem trans-
itum, in gremiu adamat sibinym-
phæ se insinuet.

Aphorismus. XXXVIII.

Sal Armoniacum, quo uti Che-
mia consuevit, duabus ex partibus
est compactum, sale videlicet vola-
tili, quod in fuligine lignoru, san-
guine item, atque urinis animaliu
reperitur; & sale communi. Id
quod

quod evidenter apparebit, si partem salis volatilis cum debita spiritus salis communis quantitate ad artis præscriptum misceras : sal inde Armoniacum, ejusdem cum sale Armoniaco vulgari qualitatis conficies.

Quoniam ergo sal Armoniacum ex duabus tam acutis, subtilibus & penitrabilibus substantiis conflatur, mirum non est, spiritum nitri, aliásque aquas fortes ita ab eo exacui, ut aurum in liquorem transparentem, veluti experientiâ constat, resolvât. Idem sal cum metallis ac markasitis cōmixtum partem eorum in forma subtilissimæ fuliginis secum in alembicum evehit. Liquor ex illo destillari nullus potest, sed semper in sua consistentia sicca in altum exsilit, nisi forte an extraneus quiboup
dam

dam liquor ipsi accedat.

Aphorismus XXXIX.

Non est sal, in quo plus mysteriorum, quam in nitro natura recon siderit. Ipso ortu est mirabile. Nam, præterquam quod ex proprio suo ente, ut alia salia, crescat, insuper etiam ex urina animalium, quæ in bonam quandam atq; umbrosam terram cōtinuò cadit, pro creatur: atque hoc bonitate & viribus differt, ut ipsa animalia. Evulso semel ex terra nitro, restibile manet semen, sive materia quædā generans, ex quâ communibus clementis innutrita id renascitur atque augescit, ut ad tempus debitū vicissim possit inde erui. Ab externis recremētis & sordib. depuratū,

Ala-

Alabastrum instar splendescit. In omnibus generis figuris transformantur, easque non minus nitidas & puras, quam si ex albissima cera forent. In laminas ductum tenuissimas, ut metallum, tinnit : dissolutumque postea in conveniente aquae quantitate redit in lapillos. Foris signaturam aquae, & qualitatem quandam glaciei instar frigidam praesertim fert, quantumvis lingua acriter feriat & mordicet : intus vero ad igneam naturam penitus concedit, atque idcirco, quando destillatur, spiritus ejus exastuat, atque in modum flammarum penetrat in subjectum vas, facitque ini bi reflexionem, qualem Sol, quando vesperi ad occasum properans rubicundissimo colore cœlum inficit. Ardet hic in potentia, ut ignis,

ignis, dissolvitq; metalla, vel in pul-
veres subtilissimos , vel liquores
transparentes , id quod ipsi etiam
igni negatum est, ac, quod magis,
vim nullam formæ illorum essen-
tiali infert. Mercurii fluxilitatem
ad certum usque gradum cohibet,
atque ut hujus consortio nobile
quoddam, efficax, ac tutissimum
diaphoreticum producit, ita aliis
corporibus juncto illi, alii sunt ef-
fectus accepti referendi. Idem ille
spiritus addito metallo fixo, formā
Nitri vicissim induit, atque in igne
revera ardet, & viceversâ ita fixa-
tur, ut ad vehementissimi etiam i-
gnis insultus integer obduret .
Tam multis, tamque præclaris, iis-
que beneficio Chemicæ manifesta-
tis arcanis dotatum est nitrum , ut
unicuique in rerum natura , Sali ,
Mer-

30 SYNOPTIS
Mercurio, sulphuri, hoc nomine,
palmam, si non præripiat, ambigu-
am profectò faciat.

Aphorismus x L.

Corallia, Perlæ, oculi cancri, ma-
ter perlarum, omniáque conchy-
lia, & alia similia corpora, quæ me-
diæ sunt inter ossa & lapides natu-
ræ, marina, aut in aliis aquis nascē-
tia, aquam in se, oleumq; combu-
stile, licet nō tam copiosum, quam
ligna continet. Horum cinis con-
formis est calci lapidum, ex quo,
quod vegetabilem salibus simile
sit, sal extrahi nullum potest. Tan-
tum substantia est terrestrier; gu-
stui, ut calx, apparens: non facilè
solvitur: neque, ut alia salia solent,
in granula compingitur. Coral-
los hos perlásque cum spiritu ace-
ti

tū in forma salina præparatas chemicorum bona pars, sal corallorū perlarūmve vocat, quum tamē re-aliter non sint sal, sed corpora inte-gra soluta, beneficio spiritus aceti adhærescentis in tali formā subsi-stentia. Et, quum dicunt per mul-tas cum aqua destillata evaporati-ones dictos spiritus exhalare, sic ut à corporibus his acrimonia omnis exsulet, crassissimum errorē com-mittunt, quem, si gustum tantum-modo suum, libram, ignēmve con-sulant, facili negotio ipsimēt sint agniti.

Aphorismus xli.

De corallis & perlis nullam sub-stantiam separat aut educit vel spi-ritus aceti, vel alia solventia : sed corpora eorum interius permean-do disolvunt . Aliud autem

est

est dissolvere, aliud separare.

Aphorismus XLII.

De corallis non potest extrahi
tinctura, quæ realis ac sincera sit,
subsistens in seipsa, quemadmo-
dum verbi gratiâ sunt tinctura ro-
farum, croci, &c. quæ reverâ à cor-
poribus suis separantur, ut neque
tincturæ, neque qualitatum prin-
cipum, quas possidebant, in his
quicquā remaneat. Occlamitet hu-
ic aphorismo, quicunque voluerit:
integra semper illi sua constabit
veritas, neq; ullo contrario exem-
plo poterit convelli.

Aphorismus XLIII.

De lapidibus preciosis non pô-
test separari tinctura, liquor, aut
sed. Qui eos in vehementissimo i-
gne cum sulphure, nitro, aut aliis
filibus stratificatos calcinant, &
post-

postmodum eorum substantias separare, vel in liquorem reducere satagunt, duobus modis turpiter alucinantur. Primò enim calcinatione hac omnem iis tinturam admunt, & temperamentum naturale alterando proprietates illorum specificas deprædantur. Id quod in magnete videre est, qui calcinatus virtutem adtractivam omnino deperdit. Secundò ex illis hoc modo calcinatis extrahunt aut dissolvunt partem salis extranei, quod corpora, cū quibus calcinati sunt, illis appegerunt, quodq; tam acutum est, tamque corrodens, ac calcinatum Tartarum. Atque illud demum est, quod olei, salis, essentię lapidum preciosorum nomine magnificè insigniūt. Quod tamen non magis ipsi competit, quam veris-

C

risi-

S Y N O P S I S
 risimile est, rem sua naturā atque
 intrinsecus insipidam sal habere
 corrosivum. Par eorum error est,
 qui ex crystallis oleum extrahere
 annituntur.

Aphorismus XLIV.

Talcum album est minerale, for-
 mām habens lapidis, squamosum,
 lucidum, resplendens, ut perlæ; gu-
 stui insipidum occurrit, tactui mol-
 le atque unctuosum, odoris expers
 est, ponderosum : in igne perma-
 net incombustile, destillatum, non
 plus liquoris, quam aurum emit-
 tit; non dissolvitur in spiritu aceti,
 succo citri, spiritu vitrioli, sulphu-
 ris, nitri, aqua forti, regia, multò
 etiam minùs in insipida. Non de-
 sunt tamen, qui se ex illo liquorem
 temperatissimum extrahere posse
 arroganter perhibeant, qui cùm
 bel-

bellam fœminarum faciem illibatam conservet, tum etiam rugis ob-
sistam, aliisq; vitiis dedecoratam
emendet. Verùm infelicem eorum
errorem successus optati frustratio
satis coarguit. Ridiculum certè
est, talcum eos in fornace vitrifi-
catoria, aliisq; vehementissimis
ignibus, quam maximè possunt,
calcinate, & nihilominus ab eo li-
quorem sollicitare, quem, etiam
cùm crudum erat, negabat. Nón-
ne ratione est consentaneū, quem
ante calcinationem obtinere ab eo
non possunt liquorem, eundem,
illa peracta nunquam datum iri?

Aphorismus xlv.

Vitriolum compositum quid-
dam est, quod in imis terræ visceri-
bus accidētaliter ex fortuito cohæ-

C 2

su

SYNOPSIS
sui trium substantiarum, Spiritus ni-
mirum sulphuris mineralis, aquæ
communis, & ferri sive cupri, cum
superfluitate ex illorum minerâ,
generatur, quod ad oculum ejus
monstrabit dissectio, quam nos
peculiari tractatu, anatoma vitrio-
li dicto, perspicuè tradidimus. In
illo non est vel sulphur, vel alumnen
actuale, quod oculariter demon-
strari possit; ipsum etiam alumnen
ex concursu aquæ, spiritus sulphu-
ris, corporisque lapidei coaluit,
quorum hoc efficit, ut forma, colo-
re, & gustu à vitriolo differat. Sed
neque sal est, neque recte in salibus
numeratur vitriolum. Substantia,
quæ ex eo ad colore purpureum
reverberato extrahitur, non est
propriè sal, sed spiritus sulphuris
coagulatus, qui beneficio vulcani,
à re-

à residentia minerali vitrioli maximam partem secretus, in forma salis cum aqua separatur; eaque, si destilletur, præter pauculum tantum residentiæ mineralis, tota abit in spiritus. A vitriolo nequit separari substantia, quæ de natura sua sine additione aut artificio extrinsecus accedente somnium provocare, sospire dolores, omnesq; ardoris internos extingueret, vel aliorum nobilium anodynorum vegetabiliū loco esse possit. Pulvis iste subvividis vel flavus, quem chemici quidam, mediante præcipitatione, vel attractione per laminas ferri factas, separant, non est sulphur, sed pars mineralis & fixa vitrioli, cui nomē sulphuris vitrioli anodynī nequam debetur. Spiritus vitrioli acidus, sive primus ille subtilis, sive ul-

C 3 timus

timus, oleum vitrioli dictus, sine additione non potest eò adigi, ut a crimoniam suam & facultatē cor rodentem, solventemque cum dulci & saccharino sapore commutet, & si id fieri posset, proprietates tam en alias unā accerseret. Quum dubio procul res dulcis per propri etatem acidam, & vice versa, operari nequeat. Qui in hoc laborant, ii animo suo vanis speculationibus dedito, magis velificantur, quā ut arcanorum virtutes, certis suis finibus à Deo destinatas, in gradum suæ perfectionis eminentiorem evahere contendant. A vitriolo viridis quidam liquor abstrahitur, quæ tamen viriditas non est ipsi spiritualiter atque indivisi, ut aqua alteri aquæ, permixta: potius accidentalis quædam res & subt illissima

lissima fuligo cuprea, ab eo vici-
sim separabilis, sic ut liquor is cla-
rus limpidusve evadere possit. Idq;
per hanc irrefragabilem maximam,
quod nihil sit in vitriolo, aquam i-
psiis aut liquorem tingens, quam
cuprum.

Aphorismus xlvii.

Quanquam sulphur minerale
ad ignem quemadmodum resina
dissolvitur, & ob fuam unctuo-
sitatem etiam comburitur: inte-
rim tamen non est artifex, qui ex
illo per destillationem oleum se-
parare possit, aut, si id tentet, ni-
hil aliud in alembico suo vel reci-
piente inveniet, quam purum pu-
tumque sulphur. Nec verò etiam
acida illa substātia, quæ per comb-
ustionem ab eo separatur, oleum
est, sed sal ejus fuliginosus, qui

C 4 fu-

qui fumi ad instar in aërem ascen-
dit, meritoq; attracte ab illo humi-
ditatis dissolvitur in liquorē. Cui,
cum neque combustilis sit, neque
igni materiali minùs, quam aqua
contrarius, non rectè olei nomen
vulgus imposuit.

Aphorismus XLVII.

Antimoniū, minerale est, com-
positum in naturā ex sulphure cō-
bustili, Mercurio metallico fusili
& fuliginoso, & sale quodam vitri-
ficante: non est in eo tinctura sub-
stantialis, ab his substancialiis distin-
cta; sed varios, quos inducere pot-
est, colores igni potissimum debet:
non aliter, quam quum ex Mer-
curio, sale & sulphure minerali in-
vicem mixtis, ac concorporatis,
pulverem rubicundissimum, cin-
nabriū dictum, conficimus. Quod
ipsum

ipsum tamen non obstat, quin iterum sejungi possint, ac Mercurius in pristinam suam formam prorūpere. Non itaque separari à corpore potest, quod in eo nullum est, neque eadem sunt, separare colorēm, & artificialiter colorare. Cetera neque livorem in se habet antimonium, nisi accidentaliter, cōburendo nimirū sulphur illud cōbustile, in certis instrumētis destillatoriis aërem attrahere aptis. Tum namq; falsa illa fuligo in liquorem dissolvitur, non aliquo modo, quam de sulphure simplici suprà dictum est. Sunt hodiéq; subtilia quædam ingenia, quæ dejectoriū illud reddere conātur, ita, ut more quorundam benignorum catarcticorum vegetabilium hunc in finem à Deo præcipue productorum, benignè,
 ſecurè,

securè, & sine omni malæ alterati-
onis periculo, semper atque in o-
mnibus corporibus, humores puri-
gandos per inferiora tantùm deduci-
cat. Verùm omnes isti processus,
quos hanc in rem hactenus scripse-
runt, si cum proprietatibus simpli-
cissimorum etiam purgantium ro-
fæ ac senæ comparentur, in nullo
vel loco vel precio poterunt con-
sistere.

Aphorismus XLIX.

Mercurius mineralis sive argen-
tum vivum, substantia est inter res
naturales maxime admirabilis. Ex-
trà aëri atque aquæ assimilatur, in-
trà ignem terramque refert. Equi-
dem compositum quiddam est, ni-
hilominus tamen in destillatione
tam se heterogeneum, quam aqua,
exhibet, neque ars eum vel disse-
care,

care, vel diversas ab eo substantias separare valet. Potest quidem sub variis formis delitescere, & diversarum facultatum medicamenta ex illo confieri: at hoc non impedit, quin primam suam formam repetere semper possit. Chemici certe, qui eum fixum reddere ad labo- rarunt, quum se in hoc frustra esse animadverterent, nomen servi fugiti vi apposite ipsi indidere.

Aphorismus XLIX.

Plumbum non habet in se sal, quòd actualiter, quo ad colorem, gustum & qualitatem sal sit, sed sal quoddam vitrificans, multo verò minus saccharum in eo reperi- est. Unde forma hæc plumbi præparati, quam sal aut saccharum Sa- turni vocant, nihil aliud est, quam plumbum mediante aceto destil- lato

lato dissolutum, ac in talem formā adductum, ex qua mixtione sapor hic nascitur, salvo interim plūbo, quod intra spaciū quadratis horæ reduci integrum potest. Par est de similibus, stanni, ferri, chalybis & cupri præparationibus judiciū.

Aphorismus L.

Ex argento non potest extrahi tintura cærulea, sed alicujus additionis interventu in pulverem cæruleum vertitur, à quo argentum semper repeti potest. Omne etiam vitriolum, sal, aut crystalli argenti, res sunt cōpositæ, quæ ab hoc simpliciter non procedunt.

Aphorismus L I.

Ab auro non potest segregari substantia quædam potabilis, sed quomodo cunctæ præparantur, redire denuò in aurum. Hujus assertio-

nis

tionis inconcuſſam veritatem, uti
& auri utilitates, modūmque, quo
chemicè id præparatur, plenè pla-
néque demonstrabit tractatus no-
ster, qui sub chrysologiæ no-
mine lucem propediem
videbit.

*Sectionis primæ aphorismorum chy-
miatricorum FINIS.*

APHO,

APHORISMORUM
CHYMIATRICORUM
synopseos

SECTIO SECUNDA.

Aphorismus I.

Niversum genus humanum, propter trās-
gressionem primi no-
stri parētis Adami, va-
riis atque innumeris
miseriis ac afflictionibus, morti de-
nique ipsi est expositum. Miseria-
rum principes sunt, nuditas, fames,
sitis, frigus, calor, morbi &c. Quo-
rum his potissimum præ aliis Deus
opt. max. tanquam virgis utitur,
quibus in homines tam universim
quam particulatim severè animad-
vertit,

vertit, quibusq; maximam eorum partem enicat & perimit. Atque id quidem non sacra tantum scriptura testatur, sed & longa temporum observatione ita comprobatur est, ut, qui id infitias ire ausit, eorum, qui Christiani sint, & sapient, futurum putem neminem.

Aphorismus 11.

Quandoquidem ergo morborum omnium, mortisq; ipsius origo prima à peccato est, constitutu-
qué per immutabile & ineluctabi-
le Dei decretum (præter cuius vo-
luntatē ne folium quidē ex arbore
decidit) ut hęc in homines grassen-
tur, eosq; nō merito solū primige-
niæ & nativę corruptele, sed & quo-
tidianorū peccatorū causa, ad finē
usq; mundi, variis modis adficiāt:
necessum est, vanæ suæ atq; stultæ
opini-

opinionis oppidò fallantur, quicūque ordinem hunc Dei per rem quandam naturalem interpellari, ac citra illius voluntatem sanitatē humanam sartam tectam conservari, protrahi denique vitam ipsam posse existimant.

Aphorismus III.

Pendent itaque, tam sanitas & vita, quam mors morbiq; non à natura, sed à sola atque unica voluntate & arbitrio Dei: Jobo etiam teste, quando inquit: *ipse Deus vulnerat & medetur: percutit & manus ejus sanabunt.* Et Amos dicit: *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* Atq; hac inevitabili necessitate comparatum est, ut & patiatur homo, & moriatur postmodum. Unde consequens est, quod medicamenta, quę nihil aliud sunt, quam

quām media naturalia, morbis, nō
fecus ac famicībus, potusq; siti op-
posita, non possint magis vel sani-
tatem conservare, vel sanare ægri-
tudines, quām beneplacitum be-
medictiōq; divina illis permittunt.
Nō alia profectò ratione, quām de
cibo dicit scriptura : quod homo
non vivat de pane solo, sed de ver-
bo, quod exit ex ore Dei.

Aphorismus IV.

Hac de causam orborū alii sunt
curabiles & breves; alii curabiles &
longi. eorum, qui curationem re-
spuunt, quidam diuturni, qui non
nisi cum vita ipsa ab homine rece-
dunt : quidam acuti, qui non ita
multis diebus, maximam partem
eorum, quos adorti fuerint, confi-
ciunt: quidam acutissimi, qui ho-
mines vel desubito, vel paucis ho-

Dris,

50 SYNOPSIS
ris, longoq; ante tempore, quam iis
possit medicamentis succurri, è me-
dio tollunt.

Aphorismus V.

Ex quo illud conficitur, officiū
medici his quasi finibus terminari,
ut videlicet aut morbos, qui cura-
tionem admittunt, quam potest,
citò, tutò & jucundè, ad præscriptū
regularum canonumq; medicina-
lium curet: aut incurabiles diutur-
nosq; palliet, ac ex parte levet: sem-
per deniq; pio suo & bono consilio
præstò sit, ad supremam benedicti-
onem, quicquid agit, referendo.

Aphorismus VI.

Atq; hæc licet ita sese habeant,
nihil tamen obstat, quin res natu-
rales certis sint ordinib. gradibusq;
distinctæ; ac medicamenta bonita-
te & præstantia, tam ab insita virtu-
te,

APHOR. CHYMIATR. si
te, quām modo præparandi profes-
tā invicem se excedant. Certum
namq; est, quemadmodū mustum
turbidum impurumq; longè est in-
frā vinum: ac, ut panis ex pura fari-
na confectus beneq; coctus granū
crudum exsuperat: ita consimiliter
medicamētum subtile, purum, be-
neq; præparatum, ei, quod minūs
tale est, meritò venire anteponen-
dum. Etenim in pura & spirituali
rerum substantia, propriisq; earun-
dē elemētis, nō in terrestri illo cor-
poris crassamēto, impuritatib. mul-
tis & superfluitatib. referto, vis me-
dicatrix residet. Per quā rationem
colligitur, medicamēta chymica in
universum omnia, puritate, subti-
litate, penitrantia, ac proin quoq;
efficacia, lōgē esse supra vulgariū, q
crassē præparantur, conditionē. In

D 2 his

his n. purū cum impuro permisce-
tur, ac per longam decoctionē pars
subtilis in auras subvolat, denique,
quod reliquum est, pravam quan-
dam, à vasīs cupreis, in quibus co-
quitur, qualitatē fortitur.

Aphorismus VI.

Medicamenta illa generalia, si-
ve quomodo cunq; ea quis appel-
lare velit, quibus tanquam basibus,
pars medicinę pharmaceutica uni-
versa innititur, qualia sunt Vomi-
toria, Catarctica, Sudorifera, Diu-
retica, Cordalia, Alexeteria & An-
odynæ, si diligentissimè secundum
ordinem artis chemicæ præparen-
tur, tam in curandis morbis sanabi-
libus, quàm insanabilibus pallian-
dis, operationes suas, multò prom-
tiùs feliciús ve, quàm medicamen-
ta ordinaria, perficiunt. *Quin etiā*
in

in morbis desperatis, atque ubi de
ægri salute ferè conclamatum est,
præcipuè verò in acutis, malignam
horum subtilissimamq; materiam
peccantem edomando, naturæq;
ad hos expellendum suppetias fe-
rendo, præsentiori sunt, quām hęc,
auxilio. Eodem sanè modo, quo,
de scripturæ etiam testimonio, vi-
num subtile & fragrans calorē na-
tivum cōservat & cor reficit, mul-
tò, quām aqua communis, efficaci-
ùs. Nolo hīc quicquam derogare
medicis illis, qui chemiæ cogniti-
one destituti, aliis medicamentis uti
coguntur: potius eos, ut chemiæ o-
peram dent, seriò velim commoni-
tos. Sed neq; animus est ab usu me-
dico excludere particularia medi-
camenta, in quacunq; forma exsi-
stant, quam vel necessitas, vel lon-

D 3 go

go usu est experientia cōmonstrata
eorum virtus requisiuerit.

Aphorismus viii.

Sicut morbi à variis diversisq;
causis oriuntur: ita in eorundē cu-
ratione, quemadmodū suprà quo-
que dictū est, diversa adhibeantur
medicamenta, oportet. Naturam
quippe ipsam videmus, non per u-
num emunctorium, degenerem in
corpore humano materiam, corru-
ptosq; humores exturbare. Qui se
medicinam universalem, omnium
omnino morborum, tam curabili-
um, quam incurabilem domitricē
possidere profitentur, neq; reipsa &
effectis hanc comprobant, ii & in-
grati sunt in Deum, & in proximū
insigniter crudeles. Hoc agere de-
bebant isti nugivenduli, si tam di-
vinum ipsis donū esset concessum,
ut

ut clarissima eorum in ægros exstarent merita, nomenq; operū & curationum magnitudine inclaresceret, quodeditis, de re, quam nullā habent, libris conspicuum reddere frustra affectat. Nam quemadmodum militem bonū judicamus, qui arma bene tractare noverit: ita & medici præstantia omnis ex curationibus clucet.

Aphorismus ix.

Omnia medicamenta, sive simplicia, sive composita, generalia vel particularia, quomodo cunq; præparata, cum ratione, modoq; principiis Hippocraticis consentaneo, usurpanda sunt. Neq; enim in quatuor istis matricibus sive elementis reperitur, neq; artis beneficio fieri potest substātia tam tēperata, quæ

D 4 non

56 S Y N O P S I S
non offendere naturam possit. si tem-
mere & sine accurato judicio cā-
quis utatur.

Aphorismus X.

Quandocūq; Chymicus corpus
dividit, atq; ex eo substantias sepa-
rat, unā etiam proprietates à natu-
rali compositione proficiscētes di-
vidit & separat. Unde, quisquis has
integras servare velit; illas etiam ab
se invicem non divellat necesse est.

Aphorismus XI.

Aquæ simplices vegetabiliū de-
stillatæ, non habent in se qualitatē
prædominantem virtutesq; corpo-
rum, à quibus eliciuntur. Albæ enim
quum existant & insipidæ, facile
dispicitur, quòd sulphurc sint &
sæde destitutæ, quæ tum proprium
sunt virtutum principum domici-
lium, tum colorē mixtis, saporeq;
con-

contribuunt. Tametsi autem sint aquæ, quæ odorem corporum suorum referant, ut sunt aquæ rosarum, majoranæ, rorismarini, lavandulæ, origani & aliæ: multum tamen illis deest eorum, quibus integræ perfectaq; corporum essentia completur. Tantùm sulphur subtilissimū, oleumve volatile, quo vegetabilia hæc prædita sunt, secum avehunt, tintura aliisq; substantiis post se relictis. Atque idcirco nō quasi integrorum, à quibus educatae sunt, corporum virtutes exequent, sed effectuum, qui per certam experientiam innotuerunt, habita ratione, usurpari debent. Inserviunt medicinæ potissimum pro vehiculis, aut ad præparandum alia medicamenta, ut decocta, infusiones, extracta.

Apho-

Olea omnia vegetabilium sive herbarum sint, sive seminum, radicum, aut aromatum &c. per vesicā aut alio modo destillata, quae proprium suorum corporum odorem saporémve habent, sunt multò, quām olea per expressionē aut infusionē, calidiora, subtiliora & penetrantiora. Administraturus ea internè omnium primò & maximè de dosi sollicitus esse debet, quum ab una gutta olei cinnamomi, perām sumta, vehementius, quām à drachma integra pulveris ejusdē, inflāmetur corp⁹ & incalescat. Deinde de vehiculo cōveniēte sibi p- spiciat, non solum, ut calorem eoru immōdicū attemperet, sed & vim penetrādi nīmīā infringat, omniāque ad differentiā oleorū ipsorum mode-

moderetur, quorū non una omniū
est penetrantia, calor, aspredo, &
subtilitas, quæ singula odoratu &
gusto facile est dignoscere. Eandē
etiam cautelam animadvertiscere
est in usu externo, ut scilicet appro-
priato vehiculo unguētoſo permi-
ſeantur, ne nimiopere vel exalfa-
ciant, vel incident, vel inflammēt,
vel cutem etiā excorient: id quod
quibusdam usuvenit.

Aphorismus XIII.

Olea omnia vegetabilium terre-
stria, ponderosa, tenacia & resino-
sa, quæ per ebullitionem à corpori-
bus suis non separantur, neq; instar
oleorum suprà commemoratorū
in altum elevantur, quum sine cor-
porum suorum combustionē de-
stillari nequeunt, empyreuma sem-
per redolent, quocunque etiam
modo.

modo rectificentur: id quod manifestum est, in ligno juniperino, buxo, guajaco, ebeno & aliis. Uſus horum oleorum tantummodo externus sit, quum internè sumta stomachum offendant, aggraventq; cerebrum. Quod si quis internum quoque harum resinarum uſum affectet, is per spiritum vini in formā extracti eas redigat. Retinebunt hoc modo odorem saporēmve, ac in forma pilularum vel simpliciū, vel aliorum medicamentorum, admixtu compositarū tutissimo poterunt internè adhiberi.

Aphorismus x i v.

Oleum succini, quod per retortam lento igne in arenā summa cū accuratione destillatur, usurpari intus potest. Qui destillationē ejus reiterant, ut id clarifcent, quū hoc modo

APHOR. CHYMIATR. 61
modo calidius plus justo & acutius
fiat, neque usui interno conveniat,
in re inutili & supervacanea, nimis
videntur curiosi. Quod majore i-
gnis vehementia propellitur oleū,
ejus est in accidentibus externis u-
sus. Idem de aliis etiam affinium
corporum omniumq; adeo gum-
matum ac resinarum oleis intelli-
gendum est.

Aphorismus xv.

Tria sunt præcipue olea, multū
calefacientia, penetrantia, ac deter-
gentia, quæ per artem Chymicam
bono chirurgico confiunt: oleum
de lateribus, philosophorum di-
ctum; petroleum rectificatum, o-
leum Saponis Veneti vel Hispani-
ci. Sunt hæc ad resolvendum &
tollendum contusiones corporis,
partesque laborantes à corruptela
defen-

defendendum insignis efficacię, &, si dextrè usurpentur, effectuū præstantia, omnibus tantùm non oleis antestant quam longissimè.

Aphorismus xvi.

Olea ex axungiis & pinguedinibus animalium, ipsis axungiis sunt calidiora & penitrabiliora, aliisq; insuper, quām hę, qualitatibus polent. Ideo ipsarum potiùs substantiarum, quām oleorum usus sit, omniq; cura provideatur, ut sine adiustione hę habeantur, beneq; collatæ & depuratæ, in vasis plumbeis, ne rancescant, adserventur.

Aphorismus xvii.

Oleum cranii humani est multùm calidum, facultatis detergens, tis, empyreuma graviter redolens. Qui id in epilepsia exhibent, vana potiùs

potius opinione, quam certa immotaq; ratione impelluntur. Cranium quidem ipsum qualitatis est siccæ ac frigidæ, habetq; in se vim conglutinandi ac repercutiendi, ratione cuius subtilestis ac acres spiritus, qui sua mordacitate cerebrum vellicando & compungendo paroxysmos epilepticos cauissentur, condensat ac repellit : id verò de oleo nequaquam affirmari potest. Unde rectius sibi consulerent, quo in forma pulveris subtilissimi, non tamen calcinati, cranio uterentur, aut id cum spiritu's vitrioli modica quantitate, sic, ut acrimoniam nullam nanciseretur , attenuarent. Par est de aliis quoque ossibus judicium.

Aphorismus XVIII.

Impossibile est olea à sanguine & carni-

carnibus quorumcunq; etiam animalium sine adustione destillare. Neq; virtutibus corporum suorū olea hæc respondent. Propter terrimum putidissimūmq; odore usus corundem internus sit interdictus. Externè quidem, propter facultatem, quam habent, salinam, detersivam ac penetrantē usurpari poterant: at verò, quoniam natura abundè remediorum, quæ iisdem, quibus olea hæc, viribus instruēta sint, produxerit, iis uti consultius erit, fœtentibus istis oleis, qui spiritus gravissimè perturbant, ægrosq; sæpe non parum lædūt, penitus atque penitus exsulare jussis. Possunt nihilominus sanguis caroq;, vel per extractionem, vel per reductionē in mumiam, atq; inde in pulverē, nostris usibus commodè adaptari.

Apho-

Spiritus aquosus & salinus, qui per destillationē ex sanguine prodit, substantiarum omniū, quæ per artem chemicā ex partibus animalium separantur, est utilissimus. Nam quum sal in se contineat volatile, multò, quām reliqua salia omnia, subtilius ac spiritualius, instarq; spiritus vini in bālneo Mariæ elevetur, facile à calore nostro concitari poterit, ut venas ac arterias omnes, aliosq; corporis meatus, qui aliis medicamentis non ita pervii sunt, facultate sua detergente & aperiente, velocissimo quasi impletu, pervadat. Unde multorum acutiorum & periculosisssimorum affectionum, vel solitario, vel aliorū medicamentorum consortio, præsentaneum est remedium, ultrà quām

E

credant

credant ii, qui nullam inde experientiam sunt consecuti. Quanquam autem destillari nequit, quin empyreuma quidpiam sapiat: interim tamen ita potest rectificari, ut vel nihil vel minimum odor iste offendat, & si quam forte offensiunculam delicioribus adferat, ea tamen cum utilitatibus, quae ab eo redundant plurimæ maximeq; nequaquam veniat comparada. Hoc modo ut præparetur spiritus iste, cum singulari quadam in chymicis experientia, requiritur etiam, ut quis naturas rerum diversas non vulgariter, sed exactissimè cognoscat.

Aphorismus xx.

Omnia salia volatilia aut fixa vegetabilium aut animalium instruita sunt qualitate non minus calida

da & sicca, quām detergente & aperiente, unde in expulsione humorum superfluorum naturā non parum auxilii conferunt. Quanquam autem negari nequit, reservari in sale aliquid proprietatum ejustrei, à qua separatum est, integras tamen illas, quemadmodum de aqua oleisq; supra etiam diximus, nequaquam obtinent. Salia instar granulorū cōformata, gustuiq; non inconveniētia rectè intra corpus sumuntur. Verūm, quæ calcis sunt similia, atq; in aëre dissolvuntur, caustica, ac magnopere corrodentia, ea usui tantummodo chirurgico destinantur.

Aphorismus xxii.

Aquæ vitæ nomen à triplici potissimū ratione deducitur: Quarū prima est, qd' in eā corruptio nihil

E 2 juris

juris habeat, quę tamen alias aquas
liquoresq; depopulatur. Etiamsi
autem in auras exhalet, ac evane-
scat, non tamen corruptitur. Se-
cundò omnium omnino vegetabi-
lium quoddam est quasi balsamū,
tertiò deniq; vitam ipsam conser-
vat ac tuetur, non tantum quod
cor exhilarare, calorémq; nativum
roborare valet, sed quod & cuiusli-
bet grani, ex quo ad vitę sustentati-
onem pānis cōficitur, princeps est
& primaria substantia. Facile com-
buritur, igneæq; est natura, cuius si
magnam etiam quantitatem sub
campana incendas, nulla tamē ex
ea prodibit fuligo: unde & subti-
litas ejus puritásq; conspicitur, ne-
que injuria sulphuris cœlestis no-
men ipsi à chymicis fuisse inditū.
Qualitas ejus immutabilis est. Nā,
quan-

quanquā vinum merito cōtrariarū substantiarum, ex quibus (quemadmodum in anatomia mea antimonii ostendi) compositum est, calefacit & refrigerat, idem tamen aquæ vitæ attribui nequit: cuius, si pura sit ac à phlegmate omnino secreta, calida perpetuò & penitans facultas deprehenditur. Quicunq; aqua vitæ pro vehiculo omnium omnino medicamentorum abutuntur, eámque in omnibus morbis, sine causarum eorūdem distinctione, in omni corpore, tempore & loco propinat, sibiq; stultè imaginantur, quod qualitatem calidā occultet, cumq; rebus, quibus jungitur, in diversas causas morbificas, tam calidas & siccias, quam frigidas & humidas cōspiret: illi vehemen, tissimè errant, suāq; culpa sēpicule

E 3 com-

SLUB

70 SYNOPOSIS
mittunt, ut aqua potius mortis,
quam vitae dici mereatur. Ex illa
variis herbis aromatisq; associata
variarum etiam virtutum usumq;
aque compositæ emergunt. Qua-
rum tamē nimius abusus fraudi sæ-
pe est vitae multorū, præsertim eo-
rum, qui debilissime sunt constitu-
tionis, calidi siccique temperamenti,
cerebri infirmi, qui extenuati, fe-
bribus, internis diuturnisq; obstru-
ctionibus, corruptioni & inflama-
tioni partium nobiliū obnoxii, epi-
leptici ite, & tremulenti, & qui cor-
dis palpitatione infestatur, &c. An-
cillatur chemiaæ in extractione sub-
stantiarum vegetabiliū, inq; vario-
rum medicamentorum præparati-
one. Res quasdam meliores reddit,
corrigitq; ut Extracta scammoniis,
colocynthidis, aliorumq; purgan-
tiū

rium acrum. Nam, quādo evapo-
rat, aufert secum unā substātias vo-
latiles malignas, acutaq; eorum &
corrosiva salia post se relinquit: è
contrario autem aliorum, ut Senæ
Aloes, Rosarum, Rhabarbari & si-
miliū purgantium benignorum
facultatem deterit, eam quidem ob-
causam, quod sulphur corundē vo-
larile perdat, & bonum tantūm sal-
reliquū faciat, in quibus junctis vis
purgatrix benigna sita erat. Quā-
obrem cautū esse rationeq; duci o-
portet, eū, qui aqua vitæ uti velit:
cultelli acuti exēplo monitus, qui
per abusum plus officit, quām pro-
ficit, si dextriè usurpetur.

Aphorismus xxxi.

Acetum destillatū, utut qualita-
tis sit frigidæ & siccæ, primaq; spó-
te asstringat & repellat, quādmo-
dum

dum de eo aliisq; liquoribus acidis
communis fert medicorū opinio:
nihilominus tamē pro certo habēt
experti chymiatri, quod à parte a-
quosiore separati illius spiritus, in-
que consistentiam salinam cū cor-
pore quopiam lapideo aut mine-
rali, nihil minus frigido & sicco, co-
agulati, aperire possint, sudorésque
concitare fortius, quam res aliqua
amara, atq; evidenter calidæ qua-
litatis. Notandum, quod ab aceti
destillati simplicis solitariive usu
interno penitus sit abstinendum.

Aphorismus XXXII.

Tartarum crudum per viam e-
bullitionis aut infusionis depura-
tum, reductumq; in tremore, cry-
stallos, aut subtilissimum, albissi-
mumq; pulverem, acidum tartari
nobis vocatum, acrimoniam ha-
bet

bet gustui non inamabilem. Deter-
sivum est, apertivū, facultatisq;
laxantis. Feliciter usurpatur vel so-
litariè vel in linctibus, confectioni-
bus & apozematis ad aperiendū,
detergendum, atque ex parte con-
fortandum. Quinetiam medica-
menta purgantia leviora, ut rha-
bararum, acuit, corrigit, saporém-
que iis conciliat gratiorem, quúm-
que incidat, non communiter tan-
tum, ut res acidæ, sed & insuper ut
salinæ assolēt: in quibus illud mor-
bis, quibusq; corporum constitu-
tionibus, conveniat, nec ne, accu-
ratè videndum est. Ejus calcinati
usus intra corpus per se nullus, sed
mixti cum spiritu vitrioli. Tum e-
nim duo hæc corrosiva se invicem
mitigant, & quasi exarmant, com-
positumq; inde nascitur, quod salis
tartari

tartari vitriolati nomine venit, inservitq; medicinæ pro sudorifero, & diuretico, quemadmodū ab aliis quoq; chymicis scriptum est. Spiritus, qui ex tartaro abit aquosus, licet empyreumatis nota ipsi inusta sit, nequaquam tamen hac de causa usus ejus internus suspicetus esse debet: securissimū quippe est, & efficacissimū medicamentū diaphoreticū, subtile & penetrabile, multis morbis accommodatū, modo, quem nullibi non inculcant chymici.

Aphorismus XXIV.

Spiritus salis communis acidus, purus, atq; apprimè rectificatus exquisitissimum est diureticū, ac præterea apertivū, detersivumq; universale, ut non viscerū tantū regionem obstruā aperire possit & detergere, sed & sanguinē grumosum venis,

venis, locisq; à centro etiam remo-
tissimis infarctum attenuare & dis-
solvere. Putredini mirabiliter resi-
stit, naturamq; collabascentem in
diversissimis moribis recreat ac eri-
git. Neq; tamen interea non requi-
rit medicum prudētem & circum-
spectum, qui eum tacitè & conve-
nienter administrare noverit.

Aphorismus xxv.

Sal armoniacum salium omniū
 subtilissimum est, quodque magis,
 quam ullum aliud penitret ac cor-
 rodat, sicut aquæ forti admixtū au-
 rum etiam, ut priore sectione dictū
 est, dissolvat. Quidam id dant in-
tra corpus : neque ego reluctor,
 quin, si aliquoties cum sale com-
 muni sublimatum sit, in certis ca-
 libus intrò possit sumi : nihilomi-
 nus tamen, tam aliis de causis, quā
 quòd

quòd spiritibus admodum corrosivis, atque odore & qualitate spiritibus vitalibus inimica præditum est, usum ejus internum reprobo, aliis medicamentis, naturæ humanae familiarioribus, ejus in locū surrogatis.

Aphorismus xxvi.

Nitrum commune depuratum, chymiceq; præparatum, ac in formam, quam sal prunellæ vocat, adductum, etsi qualitatis est, ut reliqua salia, detergentis atque exsiccantis, nihil tamen hoc impedit, quin evidentissimum sit refrigeriū ac sitis levamentum, neq; nō ardores immensos in febribus ardentiibus, Ungaricis & malignis extinguat, consopiatq; dolores à magna inflammatione calorēque interno ortos, plus quam aliud aliquod medica-

dica-

dicamentum. Mirum est, quid medicis quibusdam scrupulosioribus in mentem venerit, ut, impulsu levium quarundam rationum, quas ex qualitate nitri siccante & detergentie exsculpere, usum salis prunellæ in dictis morbis formidarent, aliiisque superciliosè interdicerent, jacturam suæ auctoritatis potiorem aestimantes, ægrorum salute.

Aphorismus xxvii.

Magisterium perlarum crudarū, cum spiritu acetii in talem formam reductum, ut in aqua dissolvatur, melius est iis, quæ vel cum solventibus mineralibus, vel ex perlis calcinatis, quarum per calcinationem virtus excellentior omnis intercidit, elaborata sunt. Merito quidem id reponendum est in censum preciosorum bezoarticorum cordialium,

lium, quod nō solum sit cordi confortando, verūm etiam in conveniente dosi datum putrefactioni à venenis calidis resistat, & quod errabundos in corpore malignos vapores, qui in febribus putridis continuis, malignis & pestilentialibus, spiritus vitales inficere ac labefacere minantur, coercent, eosq; per sudores ac insensibilem transpirationem manifestò consumat; At quod Phthisicis & Hecticis, respe-
ctu febris & ariditatis, auxilii quicq;
quam conferat, irrorando scilicet
cerebrū, humidum radicale restau-
rando, calorē præternaturalem ex-
tinguendo, idq; instar rerum frigi-
darum & humidarū, quales & per-
las esse vanè quidam sibi imaginā-
tur, quum tamen medicorum uno
omnium ore frigidæ & siccæ pro-
nunci-

nuncientur : id verò nullum est.
Quin potius ægris his dāno sunt,
non ratione perlārum , quarum est
qualitas temperata, sed ex accidēte
ratione nimirum spirituum acriū
ipsius aceti , qui perlīs adhæserint,
tantumq; abest, ut humectent, aut
restaurent , ut contrarios effectus
præstent, incident, sudorēsq; cau-
sentur: per quos consumtus humor
alimentarius deperit, quem fartum
potius tectumq; servare oportebat.
Et si maximè vis quædam hume-
ctans in perlīs deprehenderetur,
quisquis tamē eas in magisterium
liquirēm q; penitus insipidum , o-
mnisq; alienæ acrimoniae expertē
reducere nesciret: is, quantum di-
ctos quidem morbos attinet, perlīs super porphyrium modo vulga-
ri subtilissimè tritis, cūmque aqua
rosa,

rosarum combibitis, multò uterē-
tur laudabiliūs, quām vel magi-
sterio cum spiritibus acribus præ-
parato, vel pulvere earundem, cuim
sale tartari, posteaquam in spiritu
aceti solutæ priùs fuerant, præcipi-
tatarum. Qui quidem pulvis et si
gustui evidenter acrem se non ex-
hibeat, summaq; cum industria la-
vetur, semper tamē partem quam-
piam spirituum aceti salisq; tartari
furtim occultat, sibiq; reservat.
Quicunq; negant, pulverem per-
larum modo communi præparatū,
esse cujusdā efficaciæ, in gravi hæ-
rent errore, cujus eos non experiē-
tia tantūm ipsa, sed & ratio eviden-
tiissima cōvicerit. Nam ex eo, quòd
perle, si super parvum ignem in co-
pia comburanitur, alterantur fu-
mumq; reddunt aquam, evidens
fit,

fit, esse in iis partem, quam calor fermentativus stomachi, qui cum falsedine quia pīam & acrimonia conjunctus semper est, digerere possit. Commentum itaque alchymisticum hoc est, opinioque erro-
nēa, cūjus me quoque assēclam o-
lim professus sum. Nunc verò ra-
tiones has experientiâ consequu-
tus, aliūs sum mentis, agnitæq; ve-
ritati, cui sancte nemo non medi-
corum obstrictus esse debet, ma-
nus dudum dedi.

Aphorismus XXXVII.

Varias corallorum præparan-
dorum rationes passim tradunt
chymici quarum omnium opti-
ma est, quæ corallos crudos, per
acetum destillatum in magisteriū

F redu-

reducit. Hoc namque modo longè efficaciùs & manifestiùs principales suas facultates, quæ ipsis tribuuntur, exserunt coralli: qui cum calcinantur, inq; liquoribus mineralibus corrosivis cum spiritu vini mixtis disolvuntur, vires alias à natura sua longissimè dissitas non ciscuntur.

Aphorismus xxix.

Etsi vel oleum, vel aqua, vel sal vel tinctura de lapidibus preciosis extrahi nequit: nihil tamen obstat, quin ope quorundam solventium congenerum, possint inde nobilissima magisteria cordialia confici: quorum granum unum potioris est in multis morbis efficaciam, quam grana triginta & ultrà, eorum-

eorundem vulgariter preparatorū.
Verūm res hæc uti ab usu communi est remota, ita neque cuivis chymico obvia.

Aphorismus xxx.

Talcum, quomodolibet etiam præparatum, effectus istos, quos in facie perpolienda, de ipso quidam perhibent, nequaquam præstat: multò verò minus ad maculas omnes tollendum, emendandumq; faciē generale est præsidiū. Nam quum diversis de causis tam generalibus quam particularibus, neq; temperamentis, neq; ætatibus, neq; circūstantiis iisdē facies vitietur, remedia quoque non eadem atque uniusmodi perpetuò requirit.

Aphorismus xxxi.

Vitriolo duo principalia remedia

F 2

acce-

84. *ITS YNOPSIS*
accepta ferimus, quorum primum,
quod ex eo de sua terra minerali
defæcato, & in formam salis gra-
nulati candidi sive incarnati redu-
cto conficitur, præstantissimum
est & securissimum expectorans, &
vomitorium detersivum, multis
morbis accommodatum, quem
admodum fusiùs in Emetologia
mea explicui. Secundum spiritus
ejus est, per destillationem ex eo es-
licitus, qui stomachum ac epa r pre-
cipuum corroborat, putredini vene-
nisq; resistit, extinguit sitim febri-
lem, febriumque ipsarum materi-
am portio rem abs sumit, multis de-
ni quejaliis utilitatibus abundat,
veluti id & apud omnes chymicos
in confessu est, & ego in anatomia
mea vitrioli plenius ostendi. U-

-ccc-

s 3

surpari

surpari debent duo hæc cum judi-
cio non parùm accurato, ac ad re-
gulas medicinales composito. Nō
sunt namque panaceæ, uti quidem
sibi persuasere: quin propter qua-
litates acres & incisorias non pos-
sunt nō graviter offendere, si den-
tur in corporibus, morbisq; quibus
non competunt.

Aphorismus xxxii.

Sulphur depuratum per subli-
mationem, ac attenuatum, balsami
ad instar corruptioni resistit, o-
mnibúsque infirmitatibus à causa
frigida & humida profectis accō-
modatum est: venenis adversatur,
& magis quàm alia aliqua res aë-
rem infectum purgat. Balsamum
ex floribus ipsis cum spiritu tere-

F 3 binthi,

binthinæ preparatum non tantum
affectionibus suprà dictis, sed & ulceri-
bus, putridis, aquosis & antiquis,
rupturis intestinalib⁹, fracturis os-
sium, ani exitui, uteri procidentiæ,
atque aliis denique casibus multis
adpropriatum est remedium. Spiriti-
tum acidum per campanam vitreā
destillatum non puto qualitatibus
manifestis à spiritu vitrioli differre,
nisi quod simpliciore gratiorēque,
quam hic, qualitate præditus vide-
atur. In hoc enim si nō accuratè re-
ctificatus sit, acrimonia instar rei
metallicæ insuavis se offert, profe-
cta, ut arbitror, à fuligine quadam
metallica, quæ in fine à vehemen-
tissimo igne compulsa, cum spiriti-
bus profilit in recipiens. Cui tamē
malo diligenti rectificatione facile
occurri poterit.

Aphor

Aphorismus XXXIII.

Antimonium, tametsi id multi
medici, qui proprietates ejus juxta
cum ignarissimis sciunt, maledico
ore cavillentur, dat nobis vomito-
rium, omnium, quæ à primis usque
temporibus ad hanc nostram æta-
tem in usu fuerunt, efficacissimum,
nobilissimum & tutissimum, quod
nulla symptomata venenosa pro-
ducit, neque ullo modo corpus læ-
dit, nisi fortean præparatū sit cum
rebus, quæ nocere possunt, aut ad-
ministratum ab eo, qui medicinæ
ignarus. Beneficio aceti opti-
mum nobis sudoriferum depro-
mit, quod 4. vel 5. granorum pon-
dere sudores fortiter prolicit, & in
multis morbis multū cōducit. usus

F. 4. præ-

præterea antimonii est in chirurgia. Quoniam autem hac de refusé disserui in anatomia mea antimonii, ne actum h̄ic agere videar, hoc in loco operosiùs hæc repetere supersedebo.

Aphorismus xxxiv.

Argentum vivum, etiam si ejus usu interno medici antiqui abstinuerint, qua de causa hodiéque à multis, tamquam venenum prescribitur, ac chymia id ita mortificare nesciat, quin semper pristinæ suæ formæ possit restitui : tamen illa artium experientia nos edocuit, quòd verum sit luis venereæ antidoton, potentissimum in cheirurgia medicamentum, quodque chymia id usui nostro egregiè norit

norit accommodare. Ut vomiti-
vum fiat, modus optimus præpa-
randi est, cum antimonio id destil-
lare, inque pulverem album & in-
sipidum, quem Mercurium vitæ
vulgò vocant, redigere. Quod at-
tinget præcipitata Mercurii, eaque
sive rubra, sive flava, turpetha mi-
neralia appellata, quum per aquas
fortes, spiritus sulphuris & vitrioli,
qui acrimoniam suam ipsis com-
municant, præparatio eorundem
instituatur; ideo multò vehemen-
tiùs, quàm Mercurius vitæ corpus
commovent, salivationemque in-
super causantur. Usurus Mercurio
præcipitato intra corpus, præfero
illum, qui sine additione, solo ignis
interventu, conficitur: Proximum
illi locum tribuo, quem cum fer-

F 5 ro

cio

ro & chalybe corrigit, & lapidis philosophici nomine insignit Leonhardus Fioravanta, saltem bene præparetur, atque à spiritibus aquæ fortis corrosivis diligenter sequestretur. Mercurius sublimatus dulcis, tutissimum est medicamentū, & specificum purgans, pueris unicè destinatum. Nam in adultiorib. parùm operatur, nisi in magna dosi exhibitum, actum salivationem facile concitat. Præcipitatum album, quod catharticum mercuriale vocant, in lue Venerea, aliis, que morbis, quorum à tartaro aliisq; fæcibus in regione viscerum corruptis origo est, tutissimo exhibetur. Vomere tamen non rarer cogit, materiamq; commovendo, corpus perturbat, unde cum judicio.

A PHOR. CHYMIATR. 91
eio administrandum est, Mercurius diaphoreticus, tutissimum quidem est medicamentum; at pro Panacea perperam venditatur.

Aphorismus xxxv.

Magisterium plumbi, quod sacerchari Saturni nomine impropriè sustinet, medicamentum est insignium in refrigerando, repellendo, disseccando, virium. Ufus ejus felicissimus in multis affectibus externis, qui qualitates istas desiderat. Non tamen idcirco cancrum, polypum, fistulam, lupumque curat, uti vero quidam falso putant. Acrimonia certè, quæ ipsi à spiritibus acetum adfixa est, efficit, ut in magnis ardoribus excoriati, & ab humore virulento afflitti membra, non

non sine causa suspectum sit. Aquæ , acetumve per campanam plumbeam destillata, quæ aquam Æsculapii Zapata appellitat, magno cum successu contra epilepsiam datur pituitosæ constitutionis corporibus, quippe quòd facile & sine inflammatione interna, secus, quam vel euphorbium vel aliud calidum medicamentum, humores cerebri & stomachi phlegmaticos per expunctionem eliminet. Cautè tamen hîc se gerere oportet unumquemque, non minus quam in reliquis medicamentis vacuantibus omnibus.

Aphorismus. xxxvi.

Magisterium stanni non desunt,
qui internè sumtum suffocationi
matri-

matricis mederi asserant. Mihi quidem experientiâ certi de eo nihil constat. Hoc affirmare possum, quod bonum ophthalmicū, cum tollendis oculi suffusionibus externis idoneum, de se præbeat, prædictum iisdem propemodum cum plumbo viribus.

Aphorismus XXXVII.

Cuprum, quo cunque etiam modo præparatum, intro sumere sit religio. Et tametsi sint empirici quidam chymici, qui id hoc modo usurpent, curationesq; recenseant, quas hujus ope perfec-
rint; malorum tamen vel memi-
nisse, vel ea non ignorare debe-
bant, quæ ægris attulerunt pluri-
ma. Magisterium cupricum aceto
destil-

destillato confectum inter medicamenta chirurgica locum non ultimum obtinet: ulcera putrida abs terget & mundificat: saniem ex profundo fistularum attrahit, excrescencias aut carnositates consumit, corruptelā prohibet, dissecat, bona namq; carnem producit. Verū tamen quoniam operationes has suas cum acrimonia quadam calida & mordace exserit; judicium requiritur, ut cui casui, quibus adfectibus conveniens sit, dispiciatur. Alioquin partibus, quibus sine ratione applicatur, inflammationem ac dolorem posset accersere.

Aphorismus xxxviii.

Chalybs metallum est, ab omni qualitate maligna alienum, multis propri-

proprietatibus atque utilitatibus
refertū, cuius rei medici hāc tem-
pestate omnes testimonium ferre
posunt. Chalybe adstrictorio usu-
ro, crocus ejus per reverberationē
confectus, præ aliis præparādi mo-
dis omnibus, sit commendatus. At
contra obstruktionem crudus præ-
paretur, subtilieturq; tantummo-
dò, aut cum vino, acero, succis her-
barum, aut salibus appropriatis,
prout cuivis medico visum fuerit,
in formam magisterii adducatur.
Oportet tamen, methodi, qualita-
tumq; manifestarum in ejus admi-
nistrazione ratio habeatur, utque
detur in morbis & corporibus non
disconvenientibus.

Aphorismus xxxix.

Ex ar-

Ex argento preparatur magisterium hydragogum, quemadmodum est in libello meo, septem planetarum terrestrium spagyrica recensio, dicto, commemoravi, & in ternario Bezoarticorum repetii. Eius ope quanquam multas curationes, cuius rei mihi testis Deus est, felicissime perfeci: quia tamen & tempus longum requiritur, ut corrosivi specifici spiritus bene illi uriantur, idq; usui interno reddatur idoneum; & non semper æquè fæliciter hoc obtingat, quin acrimoniā inamabilem sæpe retineat; & si non bene preparatio cesserit, nocendi sit, quam juvandi potestate instructius; usum ejus internū omisi, aliisq; nunc hydragogis, gustui gratioribus, tutioribus, nostrę quę

que naturæ familiarioribus utor;
quod ut alii quoq; faciant, candidè
moneo. Quidam ex argento prosi-
tentur se educere posse somniferū
& anodynū: planè contra ratio-
nem. Nam neq; substātia ab eo sc-
parari ulla potest, ut priore sectio-
ne diximus; neq; in mineralib[us] re-
peritur, quod facultate somnifera
atq; anodyna specifica præditū sit,
ut in opiologia mea ostendi. Alii
magisterium sive vitriolum lunæ
ostentāt, quod omnibus epilepsiaæ
speciebus medeatur: quorum tamē
verbis magnificis effectū fuisse mi-
norem semper deprehēdi. Interim
non eo infitias, esse in eo proprieta-
tem quandam cephalicam specifi-
cam ; at verò ea, ut aliæ facultates
medicamentorum, suis est termi-
nis comprehensa.

G Apho-

SYNOPSIS
Aphorismus x L.

Auri magisterium cum suo proprio solvente præparatū, rectè dicitur Aurum potabile. Et, quanquā aurum in eo semper aurum manet, nihilominus quando hoc modo subtiliatur, & quasi recluditur, vires ejus de potentia in actum prorumpunt, ignis ad instar, qui è lapi de elicitus, & de potentia in actum deductus, interventu cuiusdam olei vel sulphuris, similis sibi nature, quamdiu cum his unitus subsistit, ardet. Atq; uti consumto isto subiecto, ille quoq; unà cōsumitur, ita separatum à suo magisterio aurū, atq; à spiritibus solventis sejunctū, est quasi mortuum. Ipsum quidem magisterium est præstantissimum cordiale Bezoarticum, & quemadmodum in Chrysologia mea fusisimè

simè ostendam, inter omnia, quæ
hoc nomine cōmendantur, Bezo-
artica, facile obtinet principatum.

Aphorismus XLI.

Auctarii vel superpōdii loco ad-
dō, studiosum medicinę boni judi-
cii, atq; impigrum, intra menses sex
præterpropter, tantum in chymia
posse addiscere, quantum ad usum
medicum satis sit: saltem veris artis,
quæ hisce aphorismis comprehen-
duntur, fundamentis innixus, rectā
viam ineat, caveatq; sibi ab his, qui
proprii lucelli amore, artem faciūt
longam, inutilibusq; speculationi-
bus ac spinosis disputationib. mi-
ferrimè intricant rem, quæ manua-
lis tota est, ac in evidentibus artis
exemplis consistit.

Habes hic, candide lector, fun-
damenta Chymiatriæ, quibus ejus

G 2 in

100. SYNOPS. APH. CHYM.
in medicina usus utilitasq; ostendi-
tur: & ad quæ, quia generalia sunt,
omnes operationes Spagyricæ par-
ticulariores exigi possunt. Ego h̄c
finio, Deumq; veneror, ut laborib.
meis benedicere, eosq; in sui hono-
rem, proximi, meumq; ipsius
emolumenntum cedere
omnes velit.

Sectionis II. aphorism. chymiatr.
F I N I S.

ERRATA.

Pag. 25. lin. 9, lege non interrupta pag 95. l. 9. desiccandi.

B R E M A

Impensis M. Johannis Willii & Johannis Bent-
hemii, ibid. scholæ collegarum,
Anno 1620.

Chem. 851.

